

Засади реформування системи МВС України: до питання реформування правоохоронних органів

Панченко С.А., слухач факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Варивода В.І.

Як відомо із змісту проекту Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, у 2013 році органи та підрозділи Міністерства внутрішніх справ України нараховували 261 тис. осіб, включаючи персонал внутрішніх військ, курсантів та цивільних службовців. Така кількість у 1,5 рази перевищувала середній європейський показник (300 поліцейських на 100 тис. населення) та була майже удвічі більшою, ніж передбачають рекомендації ООН - 222 поліцейських на 100 тис. населення. При 2і млн. 840 тис. осіб економічно активного населення це означало, що кожний 83-й працюючий громадянин отримував зарплату від МВС.

За даними Інституту соціології Національної академії наук України, рівень довіри громадськості до міліції суттєво упав, при цьому довіра самих працівників міліції до влади традиційно не перевищувала 3%. Причиною такої тотальної недовіри владних структур одна до одної, як і вкрай низького кредиту довіри населення до правоохоронців, стали системні недоліки в діяльності ОВС.

Визначальними недоліками є застаріла структура МВС та система відомчого управління, які утримують МВС на стадії непропорційно великого «міністерства міліції». Дублювання функцій різних підрозділів у цьому «міністерстві» супроводжується завищеним відсотком чисельності управлінського персоналу та внутрішньою конкуренцією між департаментами. Недосконала та повільна

система прийняття управлінських рішень не сприяє гнучкому управлінню підрозділами, ефективному реагуванню на ситуацію та відповідальному ставленню керівників місцевого рівня до виконання своїх обов'язків як менеджерів.

За роки незалежності МВС не змінило відступити від мілітаризованої модель діяльності, що особливо впливало на тактику охорони громадського порядку, орієнтовану переважно на жорстке реагування в умовах масових заворушень. Відповідно процес підготовки особового складу пріоритетними залишає зразки поведінки, притаманні більш військовим, аніж поліцейським підрозділам. Політичний вплив поглиблюється хронічним недофінансуванням МВС, коли цьому озброєному органу виконавчої влади щороку на утримання передбачається фінансування в розмірі лише 40% річної потреби. Водночас за МВС законодавчо закріплюється право отримувати решту коштів за рахунок громадян та інших недержавних джерел фінансування. На практиці це призвело до надання підрозділами МВС широкого спектру адміністративних послуг за необґрунтовано завищеними тарифами за монополістичності ціноутворення та відсутності стандартів цих послуг. Відсутність дієвих запобіжників корупції, небажальство посадовців, вимагання «благодійних внесків» перетворили українську міліцію з органу захисту прав споживачів адміністративних послуг на одного з найбільших порушників у цій сфері.

З поглибленням проблем фінансування все більша частина діяльності міліції спрямовується не на виконання покладених на неї обов'язків, а на самозабезпечування і особисте збагачення керівників усіх рівнів шляхом протиправного позбавлення співгромадян належної їм власності. Забезпечення умов праці персоналу МВС залишається вкрай незадовільним: відсутність необхідної кількості приміщень, оргтехніки, навіть меблів, відсутності незабезпечення практичного соціального захисту працівників, недосконалі система оплати.

Недоліки управління призводять до непропорційного функціонального навантаження, коли, наприклад, на одного дільничного інспектора міліції в середньому припадає 3 тис. мешканців міста або 2,2 тис. жителів сільської місцевості. Укоренилася невинуватена практика тривалості робочого дня понад 12 годин на добу, невикористання всіх вихідних днів у місяці для значної частини персоналу. Майже третина працівників не відпочиває у вихідні дні.

Ураховуючи, що в сучасній Україні правоохоронні органи повинні бути, насамперед, сервісними службами, що допомагають суспільству влаштувати безпечний та законний добробут у власній країні, пропонується запровадити Стратегію розвитку органів внутрішніх справ України, яка передбачає формування МВС як інституту європейського зразка та формування поліції як основного виконавця завдання щодо забезпечення безпеки населення.

Запропонована Стратегія орієнтована на задоволення таких вимог суспільства до поліції:

1. Пріоритетним напрямком роботи поліції має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільним групам (ці вимоги до змісту поліцейської діяльності в сучасному демократичному суспільстві сформульовані у 2001 році американським поліцейським Д.Бейлі на підставі проведеного аналізу широкого кола нормативних приписів);

2. Поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом;

3. Поліція повинна захищати права людини, особливо ті, які є необхідними для вільної політичної діяльності в демократичному суспільстві;

4. Поліція має бути прозорою у своїх діях, керуватись наступними принципами:

- верховенство права;
- деполітизація;
- демілітаризація;
- децентралізація;
- підзвітність та прозорість у роботі;
- тісна співпраця з населенням та місцевими громадами;
- професійна підготовка персоналу.

Проблеми визначення та дії принципу верховенства права в адміністративному праві

Пасека Л.Г., старший інспектор факультету підготовки спеціалістів-правознавців ННІЗН НАВС

Принцип верховенства права, як і законності та дисципліни являється головною ознакою любого демократичного суспільства і правової держави. Адже, користуючись основним законом нашої держави права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Це становить ефективним здійснення людиною належних їй прав і свобод. Сьогодні це ствердження є аксіомою сучасного цивілізаційного прогресу, який протікає в сучасному адміністративному баченні. Відтак у системному реформуванні українського права людини, мають стати не якимось похідним чи другорядним завданням здійснюваних перетворень, а їх найголовнішою метою, яка покликана принципово змінити історичну парадигму стосунків між державою і людиною. Вирішальна роль у правовому забезпеченні такої зміни належить адміністративному праву.

Адже, саме адміністративне право є необхідною умовою і засобом функціонування публічної влади, щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина шляхом виконання законів та інших правових актів держави. Адміністративно-правові норми посідають особливе місце у системі права держави. Вони не тільки конкретизують визначені Конституцією України права і свободи, а й встановлюють порядок реалізації цих прав і свобод, чітко окреслюють їх гарантії, доповнюють їх будь-якими численними правами, а за певних умов і обов'язками, які не зазначені в Конституції. Це обумовлюється колом суспільних відносин, які підлягають регулюванню за допомогою цих норм. Адміністративно-правові норми забезпечують регулювання суспільних відносин, які виникають у різних сферах діяльності органів виконавчої влади, включаючи виконання ними управлінських, право-забезпечувальних та правоохоронних функцій.

Водночас слід усвідомлювати, що донедавна характерною ознакою українського адміністративного права була істотна деформація його ролі. Точніше кажучи, абсолютизувалися два аспекти суспільного призначення адміністративного права: насамперед, як засобу управлінського впливу держави на суспільні процеси, тобто як права «адміністрування», а також - як права «примусу», що забезпечувало застосування державою у відносинах з громадянами різноманітних засобів адміністративного примусу. В наведеному розумінні верховенство права на сьогодні посідає провідне місце серед інших